

2^Η ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ

ΤΟΠΟΣ Η ΘΕΣΗ ΑΡΘΡΩΣΗΣ

1. ΧΕΙΛΗ

1.1. διχειλικά

- **1.1. Διχειλικά [p] [b] (το [m] θα μελετηθεί με τα ρινικά)**
- Τα δύο χείλη τελείως κλειστά → **κλειστοί** φθόγγοι των λέξεων
- <πες> [pes] (άηχο) <μπες> [bes] (ηχηρό)

[p]

<πείρα> [ˈpɪra]

[b] <μπύρα> [ˈbira]

1.ΧΕΙΛΗ

(1.1.διχειλικά)

- Χείλη ελαφρώς ανοικτά ώστε να περνάει ο αέρας → οι αντίστοιχοι **τριβόμενοι** φθόγγοι [**φ**] και [**β**]. Δεν υπάρχουν στα ελληνικά - απαντούν σε λίγες γλώσσες π.χ. αφρικάνικες αλλά και γερμανικά [**φ**] (**Schwester**) - ισπανικά [**β**] (**cabeza**).

Τριβόμενο ηχηρό [β]

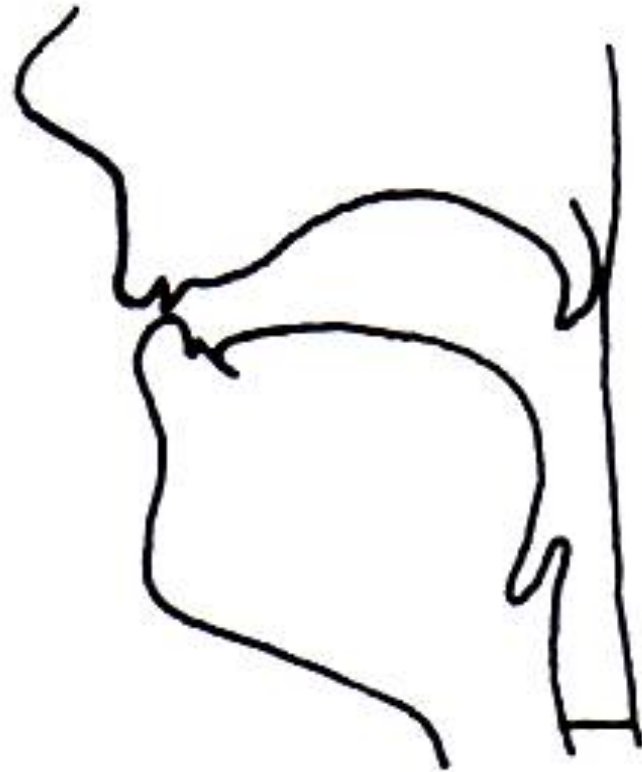
[β] (ισπαν. cabeza)

1.ΧΕΙΛΗ

1.2. Χειλοδοντικά [f] [v]

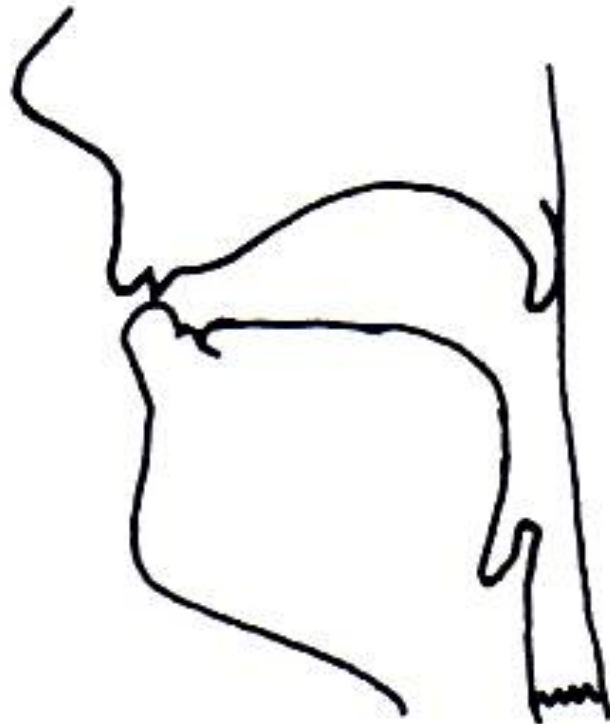
- Κάτω χείλος προς πάνω δόντια → **τριβόμενοι** (εξακολουθητικοί) φθόγγοι των λέξεων <φάρος> [ˈf̥aros] άηχο, <βάρος> [ˈv̥aros] ηχηρό. Συνηθισμένοι φθόγγοι.

Χειλοδοντικό [f]
φάρος [ˈfaɾos]

Χειλοδοντικό [v] βάρος [ˈvaros]

2. Δόντια/ Φατνία

2.1 Μεσοδοντικά [θ] [ð]

Άκρη γλώσσας ανάμεσα στα δόντια / ν'αγγίζει τα πάνω δόντια στα ελληνικά / να προεξέχει λίγο στ'αγγλικά:

<θεός> <ðέος>

- Σημ. το [θ] έχει τη ΑΕ ονομασία αλλά τη ΝΕ αξία. Το [ð] υπήρχε στη αρχαία γραφή αγγλικών/ισλανδικών.

(Συνέχεια) 2. Δόντια/ Φατνία

2.1 Μεσοδοντικά [θ] [ð]

Επίσης προσοχή:

- Σπάνιοι φθόγγοι → πρόβλημα στην προφορά ξένων με τα ελληνικά (και αγγλικά/ισπανικά). Συνήθης αντικατάστασή τους με
- **[t] [d] ή [s] [z]**

2. Δόντια/ Φατνία

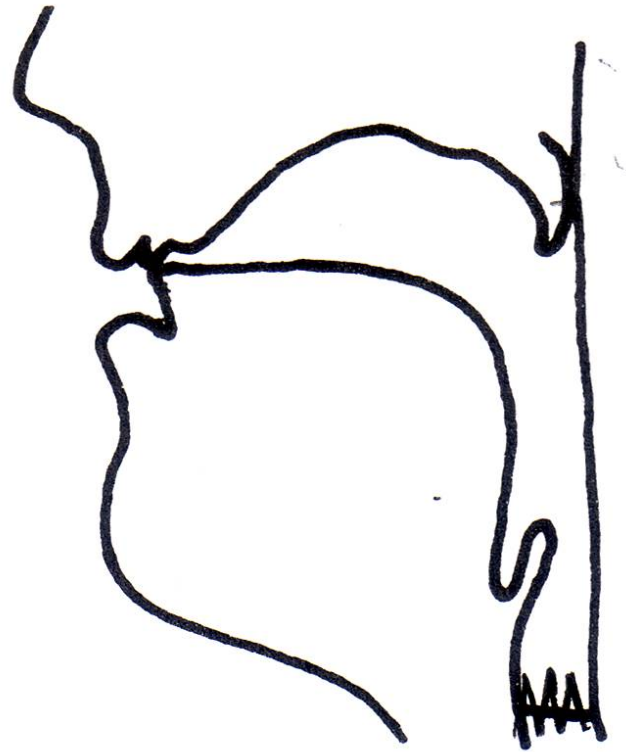
2.1 Μεσοδοντικό [θ] θέμα [´θema]

(Συνέχεια) 2. Δόντια/ Φατνία

2.1 Μεσοδοντικό [ð]

δέμα [ˈðema]

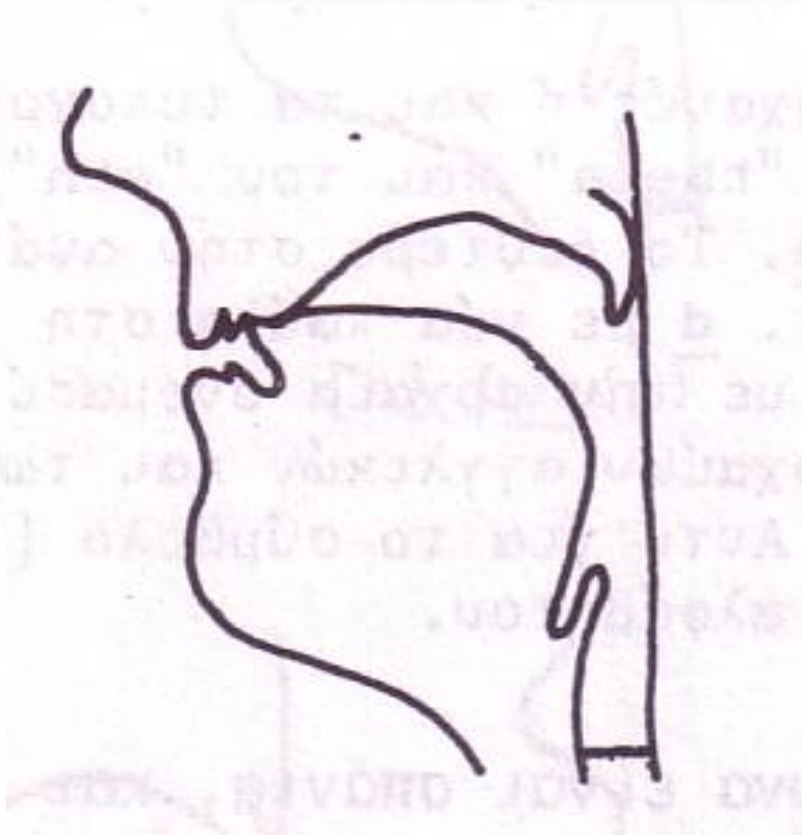

2. Δόντια/ Φατνία

2.2. Οδοντικά [t] [d] /οδοντικά/φατνιακά [t] [d]

- Άκρη γλώσσας πίσω απ' τα δόντια → ΝΕ κλειστά **[t] [d]**
- <τότε> <νταντά>
- Άκρη γλώσσας στα φατνία → αγγλικά κλειστά **[t] [d]**

Οδοντικό [t] τάμα [ˈtama]

Οδοντικό [d] ντάμα [ˈdama]

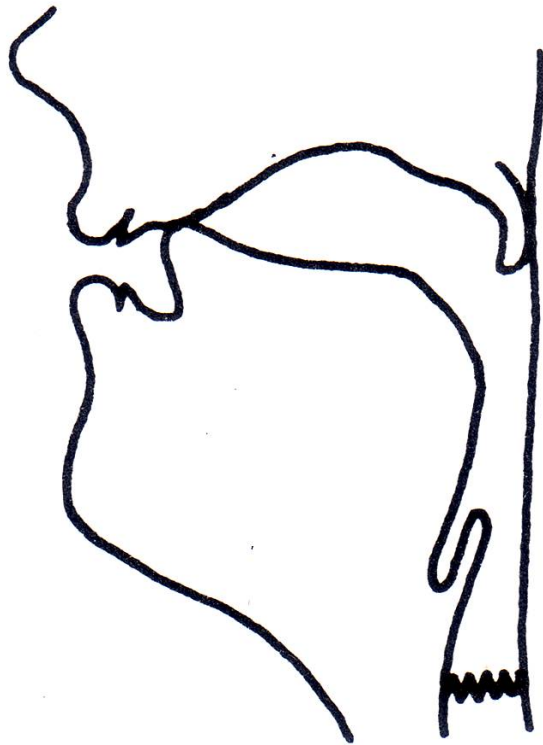

οδοντικό/φατνιακό [t]
two [tu:]

οδοντικό/φατνιακό [d]
do [du:]

3. Φατνιακά [s] [z]

(Τα φατνιακά ρινικά και υγρά [n], [l / r] θα μελετηθούν χωριστά)

Η άκρη της γλώσσας είτε

κοντά στα πάνω φατνία ή

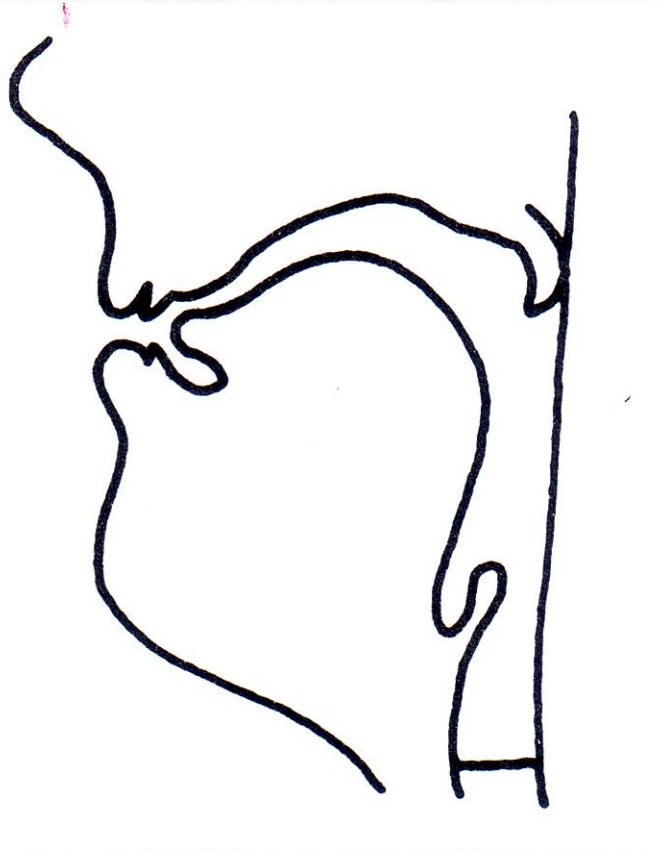
κοντά στα κάτω φατνία

(χωρίς απόλυτο κλείσιμο)

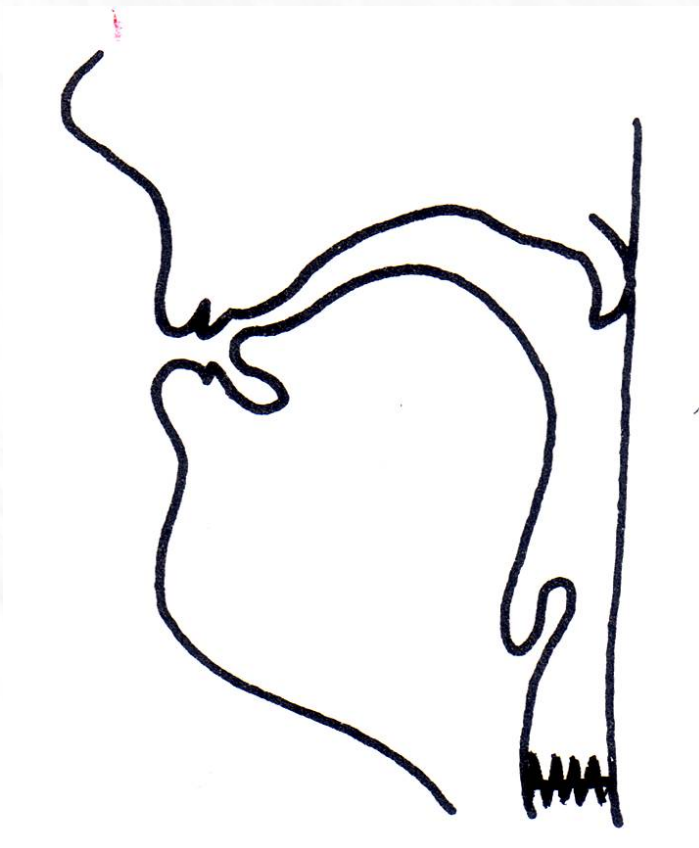
[s] [z]

- <σώνει> [ˈsoni]   <ζώνη> [ˈzoni]

**1^η θέση άρθρωσης για α [s] [z]
η άκρη της γλώσσας προς το επάνω φατνίο
[s]**

**1^η θέση άρθρωσης για α [s] [z]
η άκρη της γλώσσας προς το επάνω φατνίο
[z]**

**2η θέση άρθρωσης για α [s] [z]
η άκρη της γλώσσας προς το ΚΑΤΩ φατνίο
[s]**

**2^η Θέση άρθρωσης για α [s] [z]
η άκρη της γλώσσας προς το ΚΑΤΩ φατνίο
[z]**

4. Φατνία / ουρανίσκος

4.1 Φατνοουρανικά (προουρανικά)

[ʃ] [z]

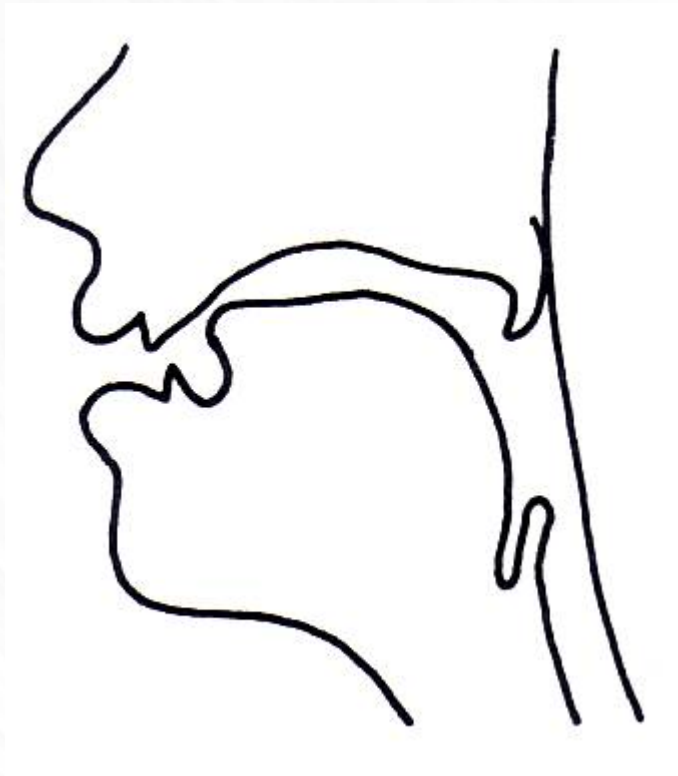
- *Τριβόμενα σύμφωνα [ʃ] & [z]* δεν απαντούν στην πρότυπη ελληνική.
- Η άκρη της γλώσσας πλησιάζει στα φατνία - λίγο πιο πίσω απ' ότι για τα [s z] –
- και ΣΥΓΧΡΟΝΩΣ
- η προράχη στο μπροστινό μέρος του ουρανίσκου

1

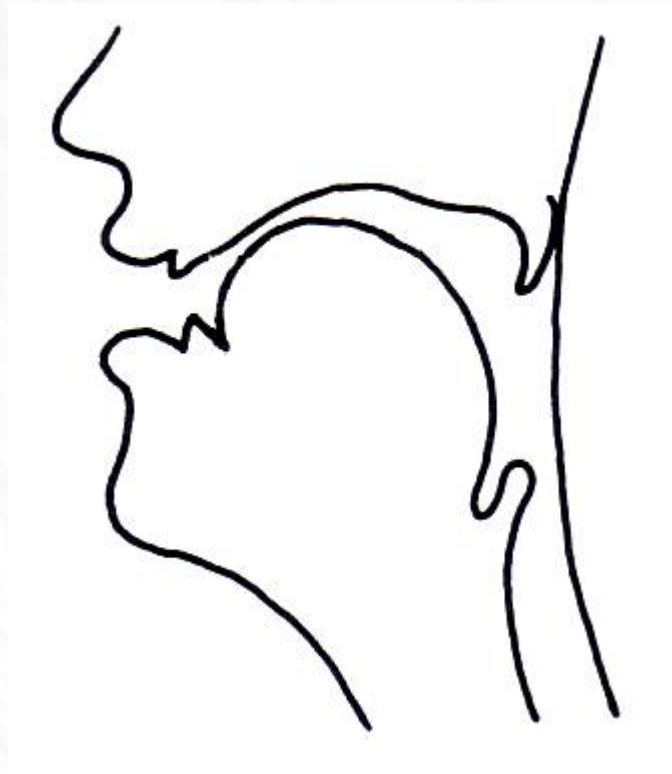
1η θέση άρθρωσης και για τα δύο μέλη του ζεύγους, ηχηρό-άηχο, ανάλογα με το αν πάλλονται ή όχι οι φωνητικές χορδές.

choix [ʃua] / **joie** [ʒua]

2η θέση άρθρωσης και για τα δύο μέλη του ζεύγους,
ηχηρό-άηχο, ανάλογα με το αν πάλλονται ή όχι οι
φωνητικές χορδές.

choix [ʃua] / joie [ʒua]

Δευτερεύουσα άρθρωση

- Στην περίπτωση των [ʃ] και [ʒ] έχουμε και δευτερεύουσα όπως λέμε άρθρωση. Με άλλα λόγια, τόσο η άκρη της γλώσσας όσο και προράχη πλησιάζουν τα φατνία και συγχρόνως το μπροστινό μέρος του ουρανίσκου. Παράλληλα στρογγυλεύουν και τα χείλη.

Δευτερεύουσα άρθρωση

Η προφορά αυτή δεν υπάρχει στην ΚΝΕ, όμως χαρακτηρίζει βόρεια ιδιώματα – ‘σ παχύ’ το λέμε συνήθως στην κοινή επικοινωνία.

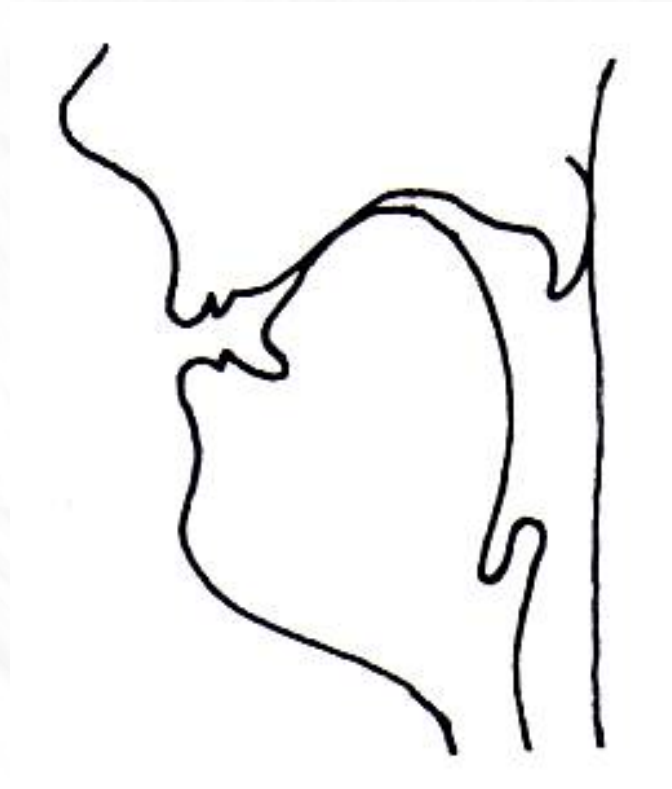
- Πχ. Εσύ, ζήτησες νερό;
- ΚΝΕ **[e'si'zitisenesne'ro]**
- βόρειο ιδίωμα – με έντονο τοπικό χρώμα **[iʃi'zi'tiʃiʃni'ro]**

5. Ουρανικά

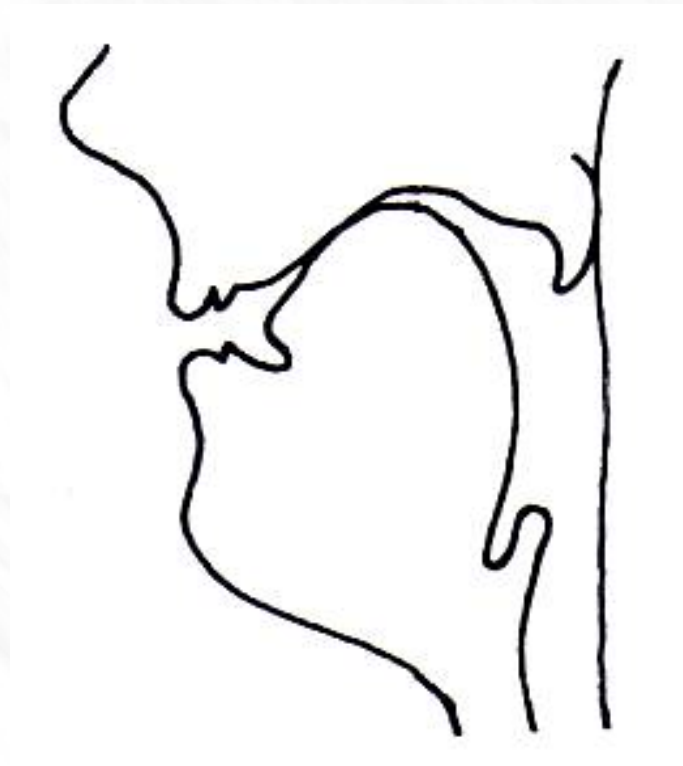
Ράχη γλώσσας στο σκληρό ουρανίσκο

1. κλειστά

άηχο [c] < καίει> [´cei] ηχηρό [ɟ] < γκέη> [´jei]

[c]
< καίει > [ˈcei]

<γκίνια> **[ɣ]**
[ˈɣina] **<γκέη>** **[ˈɣei]**

5. Ουρανικά

Ράχη γλώσσας στο σκληρό ουρανίσκο

2. τριβόμενα (παλιά εξακολουθητικά)

άηχο [ç] <χοίρος> [ˈçiros] ηχηρό [j] <γύρος> [ˈjiros]

ουρανικό/άηχο/τριβόμενο

[χ] <χοίρος> [χ iros] <χήνα> [χ ina]

Ουρανικό/ηχηρό/τριβόμενο

[ɟ] <γύρος> [ˈɟiros] <έγινε> [ˈeɟine]

Οι Έλληνες δύσκολα συνειδητοποιούμε την ύπαρξή τους. Μας φαίνονται 'ίδια' με τα υπερωικά επειδή γράφονται και με τα ίδια σύμβολα-γράμματα.

Τόπος άρθρωσης: πολύ κοντά στη θέση του [i], γι' αυτό οι ξένοι 'ακούν' ένα [i] ύστερα από τα ελληνικά ουρανικά σύμφωνα. Άλλωστε και στα ελληνικά μπορούν να προέρχονται από σύμπτωση ενός συμφώνου και του [i], κάτι που καθρεφτίζεται και στην ορθογραφία τους: < κακιά / μαγκιά / χιόνι / λόγια > - έτσι οι ξένοι έχουν έναν ακόμη λόγο να προφέρουν π.χ. < κακιά> ως

[kaki´a / kaky´a] αντί [ka´ca]

6.Υπερωικά

Πίσω μέρος γλώσσας στην υπερώα

1.κλειστά

άηχο [k] <κρεμάω> [kre´mao]

ηχηρό [g] <γκρεμός> [gre´mos]

υπερωικό, άηχο, κλειστό
[κ] <κρεμάω> [kre´mao]

Υπερωικό, ηχηρό, κλειστό
[g] <γκρεμός> [gre´mos]

6.Υπερωικά

Πίσω μέρος γλώσσας στην υπερώα

2. τριβόμενα

άηχο [x] <χώμα> [´xoma] - ηχηρό [γ] <γόμα> [´yoma]

Υπερωικό, τριβόμενο, άηχο
[x] <ωχρός> [ο΄χος]

**Υπερωικό, τριβόμενο, ηχηρό
[ɣ] <αγρός> [a'ɣros]**

τριβόμενα υπερωικά: προβληματικά για τους ξένους

Συνήθης αντικατάσταση → με τα αντίστοιχα κλειστά:

[k] με **[g]** και

[x] με **[h]**

ΠΡΟΣΟΧΗ! στις παλιότερες γραμματικές αναφέρονται ως 'λαρυγγικά' αντί υπερωικά, πράγμα που είναι λανθασμένο. **ΓΙΑΤΙ;**

6. 1. Η προβληματική περιοχή της προφοράς των ουρανικών και υπερωικών φθόγγων της ΚΝΕ

[c] & [ɟ], [k] & [g], [ç] & [ʝ], [x] & [ɣ]

[c] & [k] στη γραφή → <κ> (κκ)

κερί [ce´ri] κακός [ka´kos]

[ɟ] & [g] στη γραφή → <γκ> ή <γγ>

γκισέ [ɟ i´se] γκάιντα [´gaida]

[ç] & [x] στη γραφή → <χ>

[ʝ] & [ɣ] στη γραφή → <γ>

Απαράβατοι κανόνες 1α

κ / κκ+ [i] / [e] → [c]

άκαιρος → [´aceros]

κήπος → [´cipos]

εκεί → [e´ci]

κύμα → [´cima]

Απαράβατοι κανόνες 1β

κ / κκ+[a], [o], [u] ή σύμφωνο →
[k]

κόκκαλο → [ˈkokaɫo]

ακούω → [aˈkɯo]

ακρόαμα → [aˈkroama]

Κούρεμα → [ˈkurema]

Απαράβατοι κανόνες 2α

χ+ [i] / [e] → [ç]

έχεις [´eçis]

άχυρο [´açiro]

χήρα [´çira]

χαίρομαι [´çerome]

Απαράβατοι κανόνες 2β

χ+[a], [o], [u] ή σύμφωνο → [x]

έχω [´exo]   χαρά [xa´ra]

αχούρι [a´xuri]

χορεύω [xo´reno]

χρώμα [´xroma]

χρήμα [´xrima]

Απαράβατοι κανόνες

3α

γ+ [i] ή [e] → [j]

γέρος [ˈjɛros]

πανηγύρι [paniˈʝiri]

άγιος [ˈaɣios]

γαία [ˈjea]

Απαράβατοι κανόνες 3β

γ+[α], [ο], [υ] ή σύμφωνο → [γ]

άγαμος [´aɣamos]

άγουρος [´aɣuros]

γρήγορος [´ɣriɣoros]

γράμμα [´ɣrama]

Απαράβατοι κανόνες 4α

- **γγ / γκ + [i] / [e] → [ɟ]**
άγγελος [´aŋɟelos] (ή [´aŋɟelos])
έγκυρα [´eŋɟira] (ή [´eŋɟira])
έγκειος [´eŋɟios] (ή [´eŋɟios])
αγγίζω [a´ŋɟizo] (ή [a´ŋɟizo])

Απαράβατοι κανόνες 4β

γγ /γκ +[a], [o], [u] ή σύμφωνο → [g]
εγγόνι [e'goni] [e'ngoni]

αγκαλίτσα [aga'litsa]

αγγούρι [a'guri]

γκρεμός [gre'mos]

γκλάβα [ˈglava]

ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ

- Για να έχουμε ουρανική προφορά, πρέπει μετά το σύμφωνο, να ακολουθεί **[i]** ή **[e]**

Ενώ

υπερωική προφορά πρέπει να ακολουθεί **[a]**, **[o]**, **[u]** ή **σύμφωνο**

7α. Σταφυλικά

Πίσω μέρος γλώσσας σε επαφή με τη σταφυλή → σταφυλή χαμηλώνει → δύο αρθρωτές πλησιάζουν ο ένας τον άλλο → παραγωγή κλειστών, τριβόμενων και ρινικών σύμφωνων

- Δύο τριβόμενα: ηχηρό [**R**] και το άηχο [**x**]. Συνηθισμένα στα γαλλικά και γερμανικά

7β. φαρυγγικά

- Ρίζα γλώσσας τραβιέται προς τα πίσω και πλησιάζει προς τα τοιχώματα του φάρυγγα → δύο τριβόμενα σύμφωνα:
- άηχο [ħ] ηχηρό [ʕ]
- Κοινό στις αραβικές γλώσσες/δεν θα μας απασχολήσει εδώ.

7γ. Γλωσσιδικά

- Τα γλωσσιδικά ή λαρυγγικά σύμφωνα

[?] [h]

Που ήδη συζητήσαμε

7δ. Ανακεκαμμένα

[t] [d] [s] [z] [n] [l] [r]

• • • • • • • •

Άκρη γλώσσας → ευκίνητο όργανο / μπορεί να στρίψει
τελείως πίσω στον ουρανίσκο →

παραγωγή ανακεκαμμένων συμφώνων →
ανακεκαμμένα σύμφωνα :

- δύο κλειστά / δύο εξακολουθητικά / ένα ρινικό/
- ένα υγρό πλευρικό / ένα υγρό παλλόμενο → κοινά
σε ινδικές και αφρικάνικες γλώσσες επίσης στα αμερικάνικα

αμερικάνικα/αγγλικά [r] , π.χ.

<rather> [ˈræðə r]

